

**Jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny
w 2014 roku na terenie RDLP Katowice
(komentarz)**

1. Jesienne próbne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny w 2014 r. w drzewostanach RDLP Katowice ujawniły stany zagrożenia i stany ostrzegawcze od trzech gatunków owadów objętych monitorowaniem: **osnuj gwieździstej, poprocha cetyniaka i boreczników sosnowych** (b.kapryśnego).
2. Stany zagrożenia i stany ostrzegawcze ujawniono łącznie w **354. drzewostanach** zlokalizowanych na terenie **10. Nadleśnictw** i **34. Leśnictw**, przy czym stany zagrożenia stwierdzono w **272. drzewostanach**, stany ostrzegawcze w 82. drzewostanach (tabela).

Zakres nasilonego występowania foliofagów sosny w drzewostanach RDLP Katowice, określony na podstawie jesiennych poszukiwań larw, oprzędów i poczwerek na powierzchniach podokapowych w 2014 roku

Liczba zagrożonych drzewostanów

Nadleśnictw	Leśnictw	Ogółem drzewostanów	0/+	+	++	+++	Razem (+,++,+++)
Osnuja gwieździsta - forma wczesna							
7	22	324	61	106	83	74	263
Poproch cetyniak							
3	11	26	19	5	2	0	7
Boreczniki sosnowe							
1	2	4	2	2	0	0	2
Ogółem foliofagi sosny							
10	34	354	82	113	85	74	272

Powierzchnia zagrożonych drzewostanów (ha)

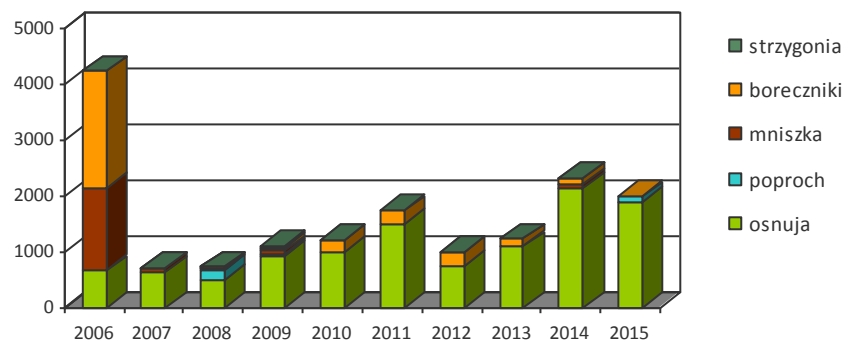
Nadleśnictw	Leśnictw	Ogółem powierzchnia	0/+	+	++	+++	Razem (+,++,+++)
Osnuja gwieździsta - forma wczesna							
7	22	2 285	379	825	545	536	1 906
Poproch cetyniak							
3	11	287	213	46	28	0	74
Boreczniki sosnowe							
1	2	41	11	30	0	0	30
Ogółem foliofagi sosny							
10	34	2 613	603	901	573	536	2 010

3. Łączna powierzchnia drzewostanów zagrożonych (+,++,+++), przez szkodniki pierwotne sosny, określona na podstawie wyników jesiennych poszukiwań owadów w 2014 roku wynosi **2 010 ha**. W stosunku do roku ubiegłego (→ 2 216 ha) nastąpiło nieznaczne pomniejszenie powierzchni zagrożonej (→ - 9%). Stany ostrzegawcze stwierdzono w

drzewostanach na sumarycznej powierzchni **603 ha**, tj. więcej o 36% jak w roku poprzednim (→ 442 ha).

4. Obszar nasilonego występowania **osnui gwiaździstej** obejmujący drzewostany w stanach zagrożenia, które to ujawniono w 7. nadleśnictwach, określono na **1 906 ha** (w ub.r. → 2 130 ha). Stany ostrzegawcze zarejestrowano na powierzchni 379 ha.
5. Obszar nasilonego występowania **poprocha cetyniaka** w stanach zagrożenia zdiagnozowano na **74 ha** (w ub.r. → 0 ha) na terenie 3. nadleśnictw. Stany ostrzegawcze stwierdzono na powierzchni 213 ha.
6. Obszar nasilonego występowania **boreczników sosnowych** (b. kapryśnego) w stanach zagrożenia zdiagnozowano na **30 ha** (w ub.r. → 86 ha) na terenie 1. nadleśnictwa. Stany ostrzegawcze stwierdzono na powierzchni 11 ha.
7. Ogółem powierzchnia drzewostanów sosnowych RDLP w Katowicach, dla których w wyniku wykonanych w 2014 roku czynności monitoringowych szkodników pierwotnych (→ kontrola lotu brudnicy mniszki oraz jesienne poszukiwania zimujących postaci owadów w ściółce) prognozuje się występowanie w roku 2014 stanów zagrożenia wynosi **2 010 ha** (→ 0 ha brudnica mniszka + 2 010 ha pozostałe foliofagi).

Powierzchnia drzewostanów zagrożonych przez foliofagi sosny w RDLP Katowice w okresie ostatnich 10 lat (ha)

8. Powierzchnia ta, tj. powierzchnia drzewostanów sosnowych o prognozowanych na 2015 r. stanach zagrożenia od foliofagów stanowi ~ **0,6%** całego arealu drzewostanów RDLP Katowice objętego monitorowaniem (→ drzewostany sosnowe i z przewagą sosny II-VII kl. wieku; → ok. 320 tys. ha).
9. Maksymalna liczebność larw, poczwerek i oprzędów, jaką stwierdzono w pojedynczej próbie GER-10 w drzewostanach zagrożonych wynosi:
 - u osnui gwiaździstej → **761 szt.** (Nadleśnictwo Lubliniec; Leśnictwo Lubliniec);
 - u poprocha cetyniaka → **24 szt.** (Nadleśnictwo Prószków, Leśnictwo Chrzelice);
 - u boreczników sosnowych → **17 szt.** (Nadleśnictwo Zawadzkie, Leśnictwo Mosty).
10. Udział larw z oczkiem imaginalnym wśród diapauzujących larw osnui gwiaździstej, określany dla poziomu leśnictwa, jest zróżnicowany i w całym obszarze nasilonego występowania gatunku kształtuje się w przedziale 35-87% (→ zał. 4). Spasożytność diapauzujących larw osnuj pozostaje śladowe.
11. Spasożytność oprzędów boreczników sosnowych wg przebadanych prób (→ 85 oprzędów z Nadleśnictwa Zawadzkie) wynosi 33% (→ zał. 5). W stosunku do sytuacji z

lat poprzednich ma miejsce utrzymywanie się nadal powiększonego poziomu spożycia odnotowanego w roku ubiegłym → 32% (→ w latach poprzednich poziom spożycia to: w 2012 r. → 27%; w 2011 r. → 16%). Ten stan rzeczy wskazuje na znaczące oddziaływanie czynników oporu środowiska w dławieniu populacji boreczników w ich ognisku gradacyjnym w Nadleśnictwie Zawadzkie.

/

12. Jesienne próbne poszukiwania owadów w RDLP Katowice w 2014 roku wykonano w **29** Nadleśnictwach. Ogółem założono **2 656** powierzchni próbnych (w ub.r. → 2 526), z czego **2 572** wykonano w Lasach Państwowych, **84** w lasach innej własności.
13. Obecność owadów stwierdzono w **2 295** próbach (→ 86% wszystkich założonych prób).
14. W 7. nadleśnictwach, w wyniku stwierdzonych w trakcie poszukiwań w obrębie stałych partii kontrolnych przekroczeń liczb ostrzegawczych, zakładano powierzchnie dodatkowe. Powierzchni tych wykonano łącznie **504** (w ub.r. → 480).

Charakterystyka zakresu wykonawstwa jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny na terenie RDLP Katowice w 2014 roku

Lp.	Nadleśnictwo	Liczba założonych powierzchni podokapowych				
		Ogółem	w tym			
			w LP	poza LP	powierzchnie z owadami	Powierzchnie dodatkowe
1.	Brynek	196	196	-	182	126
2.	Brzeg	45	45	-	42	13
3.	Chrzanów	54	54	-	41	-
4.	Gidle	58	58	-	50	-
5.	Herby	58	58	-	48	-
6.	Katowice	20	20	-	20	-
7.	Kędzierzyn	26	26	-	21	-
8.	Kluczbork	77	77	-	56	-
9.	Kłobuck	57	57	-	55	-
10.	Kobiór	210	210	-	134	35
11.	Konieczpol	96	74	22	89	-
12.	Koszęcin	154	154	-	140	53
13.	Kup	99	99	-	70	-
14.	Lubliniec	452	439	13	427	205
15.	Olesno	80	80	-	75	-
16.	Olkusz	47	43	4	46	-
17.	Opole	91	91	-	84	-
18.	Prószków	62	62	-	62	-
19.	Prudnik	9	9	-	6	-
20.	Rudy Rac.	41	41	-	33	-
21.	Rudziniec	52	52	-	51	-
22.	Rybnik	150	147	3	114	-
23.	Strzelce Op.	46	46	-	38	-
24.	Świerklaniec	73	73	-	58	-

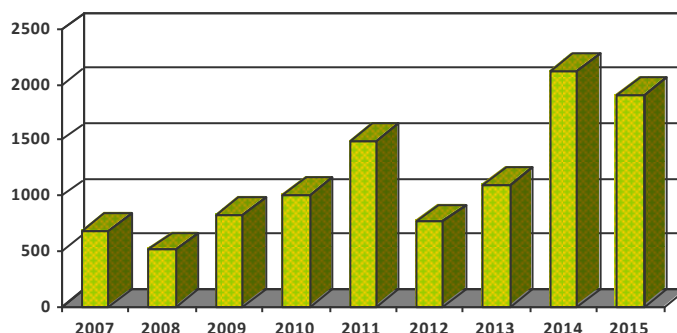
25.	Tułowice	45	45	-	38	3
26.	Turawa	71	71	-	53	-
27.	Ustroń	4	4	-	4	-
28.	Zawadzkie	167	167	-	153	50
29.	Złoty Potok	116	74	42	105	19
Razem		2656	2572	84	2295	504
%		100%	97%	3%	86%	19%

/

15. W świetle uzyskanych wyników jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny, rok 2015, w zakresie występowania foliofagów sosny na obszarze RDLP w Katowicach, charakteryzować się będzie:

- nasiloną aktywnością gradacyjną osnui gwiazdzistej na łącznym obszarze zbliżonym do ubiegłorocznego areálu wzmożonego występowania gatunku (→ diagram), głównie na terenach Nadleśnictw: Lubliniec, Zawadzkie, Brynek oraz Kobiór, Koszęcin, Złoty Potok;

Powierzchnia drzewostanów zagrożonych przez osnui gwiazdzistą w RDLP Katowice w okresie ostatnich 10 lat (ha)

- ogniskami wzmożonego występowania poprocha cetyniaka (→ także w stopniach zagrożenia (++)) w kilku drzewostanach obszaru Borów Niemodlińskich w Nadleśnictwach: Prószków i Tułowice;
- utrzymującą się lecz wyraźnie już słabnącą aktywnością lokalnego, czynnego od 2008 r., ogniska nasilonego występowania boreczników sosnowych (→ borecznika kapryśnego + gat. towarzyszących) na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie, obejmującego w br. znacząco pomniejszony już obszar zagrożenia w porównaniu do stanu z roku ubiegłego i z lat 2008-2012.

16. W konsekwencji ujawnionych zagrożeń w roku 2015 wskazanym będzie zaprojektowanie chemicznych zabiegów ograniczających w odniesieniu do osnui gwiazdzistej na terenie 3. Nadleśnictw: Lubliniec, Zawadzkie i Brynek.

W Nadleśnictwie Kobiór, mimo stwierdzonych tam w 8. drzewostanach stanów silnych zagrożeń, zabiegu nie projektuje się, gdyż drzewostany zagrożone zlokalizowane są w granicach rezerwatu przyrody.

Na tym etapie diagnozy zagrożenia można zakładać, że w 2015 roku wielkość areálu drzewostanów sosnowych do wykonywania zabiegów ograniczających p. foliofagom w RDLP Katowice kształtować się będzie na poziomie ok. **1 000 ha**.

/

17. W oparciu o zapisy § 8 Instrukcji Ochrony Lasu w okresie wiosennym przewiduje się wykonywanie uzupełniających kontroli występowania owadów, uszczegóławiających obraz zagrożenia, w odniesieniu do 3. gat. foliofagów: osnui gwiaździstej, poprocha cetyniaka oraz boreczników sosnowych. Czynności planowane w tym zakresie to:

- zakładanie dodatkowych powierzchni podokapowych;
- kontrolne zbiory jaj oraz larw/gąsienic w koronach ściętych drzew próbnych.

18. Dla monitorowania wiosennego przebiegu rozwoju owadów, m. in. celem wskazania terminu rozpoczęcia wykonywania zabiegów ograniczających p. osnui gwiaździstej, przewiduje się funkcjonowanie 2. Punktów Obserwacyjnych:

- dot. obserwacji rozwoju osnui gwiaździstej → w Nadleśnictwach Lubliniec,
- dot. obserwacji rozwoju poprocha cetyniaka → w Nadleśnictwie Prószków.

Opracowanie: ZOL w Opolu